

nalizmu a teologizmu) a je v znamení prirodzeného práva. — Najdávnejší kresťanský stredovek proste neguje otázku štátu a práva, najviac rieši úkoly praktické (otroctvo atď.). Až zosvätením cirkve stanú sa tieto znovu aktuálnymi. Ich výklad je prirodzene teologický. Pojem práva prirodzeného zostáva, ač naproti trojakosti antického (úniverzálne, božské a ľudské) zná stredovek už len ľudské a božské. Až novovek prináša oslobodenie od teológie (Grotius). Už pred nim vymanol sa z jej područia hlavne Machiavelli) a stretáme sa s myšlienkami liberálnejšími, ba demokratickými (náuka o svrchovanosti národa). Právo pozitívne bolo zatlačené do pozadia úvahami o právu prirodzenom. Túto jednostrannosť naturalisticko-racionalistickú odstraňovala škola historicko-právna (Savigny). Použitím pozitivistickej metódy vylúčila racionalistické špekulácie o práve prirodzenom. Vidiac ale v práve len fenomen a nevediac chápať jeho dvojakú podstatu, octla sa v slepej uličke a úplne ztratila vliv na právny vývoj. Prvý pokus synteticky vyložiť právo nachádzame u Hegela, ktorý stotožňuje právo pozitívne s právom prirodzeným (to čo je, s tým čo je žiadúce). Najnovšie obdobie správnej filozofie rozpadá sa na mnoho smerov. V celku ale možno povedať, že koncom XIX. storočia pozitivizmus mal najväčší vplyv na ňu, no privodil i jej krízu, ktorú dnešná doba snaží sa prekonávať idealistickými smernicami, alebo syntézou oboch. V celku moderná právna filozofia usiluje sa opierať o právnu vedu.

Rozsahove obmedzuje sa autor skoro len na strednú Európu (zahŕňujúc v to Itáliu a Grécko). Rusi sú tu zastúpeni len Tolstojom a Krapotkinom (teórie anarchické). O vlastnej právnej filozofii ruskej niet zmienky.*) Taktiež ostatných zemí európskych dotýka sa skoro len menami, povedzme školských filozofov (Spinoza, Lock, Spencer, Montesquieu, Rousseau atď.). Je pravda, že klasickou zemou právnej filozofie je Nemecko a ako sme už boli spomenuli v niektorých zemiach sa ona nepestuje ako disciplína zvláštna.

Kniha je písaná pre študentstvo. A tu sa nám naskytá otázka či púbe dejiny určitej vedy môžu byť jej úvodom. Je nesporné, že ich autor musí si byť na čistom s pojmovým základom patričnej vedy. Ale či to nemá platíť, aspoň v omedzenej miere, tiež o čitateľovi? Ináč je tu nebezpečie, že tento nepochopí dokonale vývoj, ktorý sa mu podáva, ba môže dokonca upadnúť v zameňovanie si obsahu s obsahom vied príbuzných, alebo pomocných (v našom prípade štátovedy, sociológie, etiky, ba dokonca politiky atď.). Definícia, že pr. f. je disciplína, ktorá študuje právo z hľadiska a v úzkej súvislosti s istým svetovým názorom, je príliš široká a obsahove nejasná. Preto považovali by sme za účelnejšie, keby bol autor vyslovil, čo on pojíma do obsahu pr. f. a keby bol zachádzal s historickou látkou, sub specie tohoto svojho názoru, kriticky. Študentstvo bolo by iste malo v tomto prípade väčší prospech, práve preto, že sa jedná o úvod do pr. f. — Dúfáme, že jak táto kniha, tak i jej pokračovanie najde si cestu do širších vrstiev študentstva. Je zaiste na čase, aby týmto otázkam bola venovaná väčšia pozornosť, než doposiaľ.

V. C.

E. Rádl: La Question religieuse en Tchecoslovaquie. («Orbis». — 64 str. — 6 Kč.) Pritomná knížka je otisk z »Gazette de Prague« a nutno hned priznati výbornou informativní příručku našeho náboženského života, a to nestrannou, na což zvláště nutno klásti důraz, je-li určena cizímu publiku. Myslím, že by kniha jen získala překladem do češtiny, kde by mohla se státi východiskem v á ž né diskuse o náboženských věcech, o níž zmiňuje se autor na konci knihy jako nutném východu z dosavadní nejasnosti. Autor probírá tři naše hlavní církve, katolickou, československou a protestantskou, pojednáváje strážlivě o jejich stavu i chanci do

*) O predrevolučnej pr. f. v Rusku viď Pelikánov referát v Ruchu filozofickom (č. 5—6 IV.). Vďačným tématom by bolo tiež sledovať právny vývoj v sovjetovom Rusku. V emigrácii vidíme len pokračovanie smerov starých.

budoucná. Prospěla by knížce úplná statistika náboženská naší republiky, jež snad nebyla připojena jen proto, že materiál nebyl tehdy uveřejněn. Učení Masarykovu a jeho náboženské osobnosti je věnována samostatná kapitola, rovněž Volné Myšlenky. Co autor píše o vlivu Masarykovu na tuto instituci, dále o jeho vlivu na náš protestantismus líče jednotlivé fáze vzájemného jich poměru, je, myslím, z nejbystřejších stránek knížky už pro jasnou rekapitulaci této historie nám mladším už neznámé. Pro úplnost zmiňuje se i o poválečném spiritismu, o němž soudí, že je v úpadku, o theosofickém hnutí, Swedenborgiánech, o proudech favorisujících indickou filosofii, již spojuje s kroužkem přátel O. Březiny, zmiňuje se o souvislosti buddhismu a našeho filosofického pantheismu a končí YMCou, YWCou a Obrodným hnutím studentským. Resumé Rádlovo: Zájem o náboženské otázky je velmi živý, ale jednostranný, neboť spojuje se téměř všeobecně s negací katolicismu, a to negací ze všech možných důvodů více než náboženských. Plodnou pro rozvoj na poli náboženském a vlastně nutnou považuje diskusi o principech s katolicismem a pantheismem rozšířeným u nás učením Marxovým. Jako třetí nutný bod uvádí boj proti nacionalismu, »který dusí v zárodku každé símě myšlenky náboženské«. Tento bod je jediným faux pas, s nímž nelze souhlasit. Vymyká se i z rámce knihy Rádlem samým určeného, neboť přesahuje »úlohu informátora«, s níž autor slibuje se v úvodu spokojiti.

V. V.

Dr. František Zeman: Kvantitní teorie peněz, její dogmatický vývoj a kritika. — Sběrka spisů právnických a národohospodářských, sv. XVII., Barvič a Novotný, Brno 1923, str. 158. — Autor probírá významnou teorii peněz a cen, která takřka od objevení Ameriky až po naše dny ovládá větším dílem myšlení národohospodářské, jsouc dlouho neotřeseným dogmatem lidstva v tomto oboru poznání. V části první (Dogmatický vývoj kvantitní teorie peněz) probírá autor všechny významnější teoretiky, kteří přispěli k vybudování a staletému vývoji kvantitní teorie, zachovávaje při tom správný střed mezi přílišnou stručností a podrobnou důkladností. Po vyličení každé teorie připojuje vhodně odstavec o rázu vyličené nauky, kde podává charakteristiku probraného teoretika co do problému, metody a výsledků, což dobře přispívá k jednotné linii dogmatické části knihy. Historický výklad počíná Jeanem Bodinem a Davanzatim, Bostichim, zakladatelem proslulé a pro kvantitní teorii směrodatné rovnice: všechny peníze rovnají se všem statkům a merkantilisty (Mun), zdržuje se důkladněji u teorie Lockeovy, zakladatele zákona o poptávce a nabídky a Humeovy, jenž rovnicí Davanzatiho nahradil vztahem funkcionálním (zvětší-li se množství peněz, stoupnou ceny a naopak) a pokračuje pak přes fyziokraty a Adama Smitha k nauce Davida Ricarda, který první (za válek napoleonských) ocitl se před problémem nesměnitelných bankovek. Papirová měna dala vzniknouti novým formulacím kvantitní teorie v currency school a banking school. Vyvrcholením teorie bankovní jest již nauka našeho současníka Helffericha. Z nejuvěžších zastanců kvantitní teorie zahrnul autor do svých výkladů teorii Irvinga Fishera, který do směnného mechanismu vnesl nový pojem rychlosti oběhu peněz a Herzfeldera zavádějícího do nauky o penězích přírodovědecký princip energie a vůbec fysicko-matematické metody s výpočty z vyšší matematiky.

V druhé části knihy (Systematické znázornění kvantitní teorie) podává autor roztřídění formulací kvantitní teorie, při čemž prvou fází kvant. teorie jest formulace metalistická (v době kovových peněz a směnitelných bankovek), druhou formulace bankovní (od currencyové teorie po Helffericha), která se dívá na peníze už pod vlivem bankovek a cedulové banky a vsunuje mezi ceny a množství peněz diskontní úrok jako rozhodujícího činitele, třetí fází pak je úvěrová formulace (Fisher a Herzfelder) přihlížející i k nejmladší podobě peněz, t. j. peněz žirálních. — V podstatě však zůstává kvantitní teorie